

Nemzeti Társalkodó.

Januarius' 14-dik napján 1852.

Múlt, Jelen, és Jövendő.

(Folytatása).

De, mint gondolni lehet, ily roppant resultatum is csak magára nem áll-fen, több mellékes akaratok kísérik, részszerént ugyan az előhaladott műveltségnek, de főbbként azon módnak, melyen e' nagy kincset az emberiség magának kivívta, következései. Jót és rosszat egyet-egyét hozok-fel.

Hogy a' jót — 's pedig a' legjobbat a' mivel csak korunk a' "história" akarmely századjával szembe, büszkén állhat-meg — elől emlitem, tagadhatatlanúl a' szorgalmi szellem magossodása egy fő ok 's egyszersmind eszköz vólt sokféle tudományok, és esmeretek kifejtésére 's gyarapítására; de legfőbbként, a' művészet és kereskedés előhaladásának következésében, tehetőségre, 's ez által befolyásra kapott úgy nevezett közép-rendnek, a' földet polgári jusokat 's műveltséget azelőtt szinte kirekesztőleg bírtt nemességgel folytatott 's még bé nem végzett vetélkedési-harcza adott alkalmatosságot az emberiség legbecsesebb idéájának kifejtésére,

és tisztába hozatalára, melyek az ellenkezés ébresztő heve nélkül örökre homályos főkben szünnyadva maradtak volna. — Ennek köszönjük azt, hogy az emberiségnek méltóságáról, jussairól helyesebb képzetünk van; ennek, a' társaság céljának, 's ezen cél elérésére vezető eszközöknek tisztább eszméretét, vagy legalább annyit, hogy ha a' tudomány és szorgalom oly roppant halomra gyűjtött kincsei mellett is Európa magát nyugodtan még még most nem érzi — de a' boldogabb létré vezető út, ha mi homályosan is, már rémleni kezd előtte.

Azonban árnyék-fele is van a' rajzolatnak. — A' művészi szorgalom és kereskedés a' jóllétnek és életkellemeknek számtalan új forrásait nyitotta-fel a' népek és igazgatások előtt, de mint a' vízkorságosról állítják, hogy minél többet iszik annál többet kíván, úgy itt is, a' vagyon és kellemes érzések temérdeke, melyet e' két varázs-veszsző árasztott mindenfelé, csak a' többre-vágyást és telhetetlenséget nevelte, ezer meg ezer képzelt szükségeket teremtett a' valók mellé, 's ez által egyfelől inger módjára viszont a' szorgalmat emelte, más felől a' kielégítés unalmával új vágyakat gerjesztett, 's így a' szükség és szorgalom egymást üzve, e' két tőnek verseny-futása azon pontra juttatta Európát, hol ma áll és — szédeleg.

Ez a' nyakra-főre-való gazdagulásnak és az élet-kellemek sokasításának dühe — megkülönböztető — 's talám legkitetszőbb

vonás az új idő karakterében, akár az egyeseket, akár a népeket tekintjük. Az igazgatási politikának is a két lefolyt században ez vezér-szellem (spiritus rector). Számláljuk-fel bár az új időnek — 's pedig elég sűrű — háborujit; úgy tetszik mind bé lehet őket azon két osztály alá foglalni — hogy némelyik a *hosszabb* némelyik a *rövidebb* úton való meggazdagulás vágygyából eredett; akarom mondani, egy részének célja volt a szorgalmi és kereskedési interessék előmozdítása, más részének ország-foglalás. — De kérdjük-meg azt is, mit adtak mindezeknek árrába azok az országok, melyek ma a műveltségnek (valyon a boldogságnak is?) magasabb lépcsőjén állanak? A korona jószágai, 's a közönséges jövedelemnek más tőkéji elköltek, az igazgatás költségei szédítő magasságra emelkedtek, az ezeknek megszerzésére száz meg száz különböző formák és nevek alatt feltalált adókhoz a napról-napra nevedő Státus adósságok kamatai pótlékul járultak, a magános emberek minden rendjeinél a fényűzés és kellem-szomj hasonló 's néhol tám nagyobb idomzatban elő-haladott; és már mindezeknek 's más egybe-folyó okoknak következése az a politikai hideglelés mely ma Európának éppen műveltebb országait rázza; 's mely ellen a természetes határain messze túl terjedt, 's magát más lejjebb álló népek 'sírjából tápláló mívész- és kereskedési szorgalom csak

palliatívául szolgálhat — 's mily nyomorult palliativa! Egy át-siető kurir homlokának ránczaiból kiolvasott háborus-hír gyanuja ezereket buktat, milliókat rémit-meg. A' hátrább maradott nemzetek értelmi és szorgalmi előhaladása lassu, de bizonyos romlással fenyegeti a' nem okos rendszerrel előhaladtakat, 's e' jövendőnek csak elősejditése 's első jelenségei is halljuk mily akaratokat hoznak elő, p. o. Angolországban a' nép azon részénél, melynek részszerént léte, részszerént jól-léte, egy természet felett megfeszített szorgalmi és kereskedési állapotra vólt alapúlva. — De ezek már a' jelenkor képéhez tartozván, itt béfejezem Európa életrajzát, melyet csak azért és csak annyi vonásokban ákartam előadni, a' mennyiben megkivántatott hogy azoknak a' miket hazámról mondani szándékozom képföldül (Grund) szolgáljon. — Térjünk hát honnyunkra.

A' Magyar nemzet szinte utolsó az ásiari raj-nepek közzül, oly földet foglalt-el, melynek egy része ugyan régebben a' római birodalomhoz tartozott, de a' melyben még is a' római műveltség soha oly móddal meg nem honnyosodott vala mint a' nyugotibb tartományokban, 's a' mi kevés nyomai lehetek vólna, azokat is a' vándor-népek' hazánk kövér földjén egymást üző vad csordáji rég öszszetiprották vala. Oláhoktól, Bolgároktól szinte semmi, a' hegyek közzé vonúlt Tótoktól is kevés műveltséget költsönözhet-

tek szilaj eldődeink. Így az az okfő mely a nyugoti népek fejlődésének az első mozdulatot és arányt megadta, nálunk merőben hibázott. A keresztény vallás meghonnyosodása után, rendre-rendre szívárgott ugyan bé némü-némü tudományos művelődés a Papság, 's művészi és kereskedési szorgalom a bévándorló 's itt letelepedő idegenek által, de éppen azért hogy mind ezek csak rendre és apró részletekben történtek, nem ólvadhatott-belé a tudományos és szorgalmiszellem honnyi-nemzetbe, szíve vonzóbb indúlati folyvást a hadi-élet véres örömeibe kapcsolva maradtak. Ezekhez járult az ország fekvése, melynél fogva az állandó lakhelyre telepedett népek között legszelső lévén, napkeleti határai körül szállongó, 's néha távolabbról is reá toduló tolvaj népekkel szüntelen csatázni vala kénytelen. Ezeknek helyyében éppen mikor a háború fogyasztásai, 's a lassan-lassan haladó polgárosodás (civilisatio) lelke tőlök megment vala, az Ozmanok következének: akkor egy még ifjui erőérzésében szilaj, fél-vad nép, melynek az egész kereszténységre törő dühét többnyire a Magyar és Lengyel fogta-fel. Ily környülmények között a békesség szelid olajágának árnyékában tenyésző tudományosság, 's művészi szorgalom erőre nem kaphatott, a fegyver-embere lett fontosabb, az idő háborus lelke nyomva feküdt a közép renden, a mely mind terjedtségében mind polgári befolyásában alsóbb fokon marad-

ván, mindazon ideáknak melyeket mint emlitém másutt a' két rend küzdése kivívott, nálünk szürkületes homályba burkolva kellett maradni. — Még egy különös 's Európa nemzetei között szinte példátlan történet tette azon okokat, melyek műveltségünk lassabb fejlődést munkáltak. Tovább négy századnál uralkodék kétségbe nem hozott örökségi jussal Árpád dicső nemzetsége a' Magyar szép országán, midőn III. Andrásban kihala, 's a' szabad választást a' nemzet visszanyerte, szerencsés ha az ismét egy ily hosszú ivadékú királyi házra eshetett volna. De bár Robert Károly éppen mint az ő Almos vagy Árpád firol-fira való következő felételével ültetődött az üres királyi székbe, 's a' nemzeti törvények akkori szokásos képzelei szerént ez másképen nem is lehetett, még is csudálatos játéka a' sorsnak! — Sem ő sem utánna egy királyi nemzetség is az égtől inkább szeretet Austriai Házig, oly szerencsés nem leheté hogy a' Dynastia kezdőnek bár fiu unokáját érje-meg a' Nemzet, 's ezért III-dik Andrástól I-ső Ferdinandig csak 126 esztendő alatt tizen két részint pártos részint törvényes Király választást látott Magyarország. Ez a' körülállás temérdek befolyással volt a' nemzet állapotjára. Fejtse ki egykor egy magyar Hume miként következett ebből a' hatalmasak hatalmasabbulása, a' földművelő és mivészi rend alattmaradása, 's miként indult vala-meg, egy csak Mátyásunk személyes nagysága által ideig

paralysált Oligarchia, honnyunkat a' vadabb idők féktelenségébe visszavezetni, mikor a' szerencsés Mohátsi nap a' megfordult rohanást feltartóztatá. Szerencsésnek mondom mert bár drága árnon, drágábban mint tám valaha nemzet, de tökéletes meggyőződés szerént csak ezen vásárolható-meg a' Magyar szerencsésebb arányzatú jövődjét. Ennek a' napnak következésében lépett hazánk kormányára még elég idején egy új Dynastia 's azzal új igazgatási energia, 's e' kettő óvta-meg honnyunkat azon szomorú sorstól melynek az 1505-beli Rákosi végzés előjele vala, 's a' mely nemzetünket az eddig is sokban egyező sorsú Lengyelországhoz hasonló honnyi visszálkodás és fejetlenség labirinthussában bonyolította, 's fokenként végre talám egy oly catastrophéhoz vezette volna a' milyenek utolsó jelenései még füleinkben 's szíveinkben vissza-hangzanak. De légyen ez csak egy különös vélekedés, az minden esetre tagadhatatlan hogy az Austriai-háznak királyiszékre jutása egy a' legboldogítóbb következésü történet a' Magyar nemzet életében. E' megzavarhatatlan consequensségü uralkodó ház századokat kitarató állhatatosságának lehet köszönni a' darabokra szaggatott Magyar-honny egy dicső egészszé való viszonti egyesülését, 's ha belső intézetei mindjárt eleinten oly boldogítók nem lehetének mint későbbre 's még inkább reméljük ez után, azt főbbképen a' nemzetbe belé gyökeredzett gondolkozás módja, 's az egész pol-

gári rendszernek, az idő lelkével visszás úton indulva volt aránylata okozá. Az új kormány, nyugoti Európának szorgalmi és finansziái szellemében intézett igazgatása módja, emelé ugyan a' közép rendet, de a' régi idők lelke, mint hajnal hasadta után is fenjáró kísértet, még ijesztette azokat, kik szemekből a' közép idő álmát ki nem törölték vala. Szabadság és féktelenség között határt vonni tudni, hosszú idők letzkéje. Az Ország szívére rá szállot Törökkel úgy-szóllva egy 150 esztendő háború szinte folyvást tartott. Erdély elvált 's sindevészett. Egy nem rég helyre-állított rendnek legalább nem okos tanácsai bizodalmatlanság tüzet élesztették a' kormány és a' nép közt, mely néha nem csekély következésű össze-esküvésekben, támadásokban és hazafiui háborukban tört-ki. Ily környülményeknek és történeteknek úgy-szólvá matematikai következése lett: Magyarországnak a' többi európai nemzetektől mintegy elszigetülése, a' tudományos, művészi és kereskedési pályán hátra-maradása, 's a' nemzeti gazdaságról, polgári rendszerről, szabadságról 'sat. való ideáknak a' közép időtől öröklött szűrkülete: 's bár hatalmas elélepteink az újabb időkben szembetünök, de ha igazat kell szóllani, még oda sem érkezünk-meg hogy elmaradásunk igaz mértékét sejditnők, vagy legalább hinni, vagy legalább kimondani mernők. 'S ez utolsó kár, nem tagadom, de hogy elmaradtunk az méltóbb ok-é az öröme vagy szo-

morkodásra ? kérdésbe teszem. — Árron — és pedig félek igen drága árron van vásárolva az Európai műveltség némely nemzetknél; mi mások példáján tanulva meglehet okosabb vásárt ejthetünk. Igen-é? nem? Lássuk-meg. — Talán vezér-ideákat adhat jövődönk elintézésére a' jelen' futó átnézése.
(folytatása következik)

Felelet azon Bírálásra, mely a' N.
Társ. 10-k számu darabja' 153
— *156-k lapjain olvasható.*

No biz uram kügyend ugyan rosszszul lát, ezt mondhatná Lackó, a' bíráló szabad Magyarinak is. Az egész Lackó melynek célja ha folytatására időm 's kedvem leszsz, magából kell hogy kitessék, egy kis költött darabotska, 's a' bíráló még is azt sajditatja, hogy Lackó talám Etéden nevededett. Szabad Székely vagyok, de hogy Etédi vólnék, azt sem írtam soholt. Hanem ezek ártatlan dolgok; de hogy kis írományom bírálója, lelkemből szeretett nemzetem' betsmérlését fogá rám, ez (sajnálkozva írom) nem mutat jó indulatra, — bár hibáznám ítéletemben. Lackó úgy, mint a' többi Székely tsalni nem tud, honnan vevé ezt a' Bíráló? Nem tsal a' Székely, hanem munkálódik, 's hazánk' szinte legsoványabb részében: alkalmas bővséget teremtvé — él ő szorgalma által, él betsületesen. Bizony, többszöri átolvasás után is, rosszszul láta Bírálóm. — Mi-

nekutánna egész Lackót egyberontsolva dióhajba szoritotta volna; találgatván hogy mi van a' dióhajban, a' Székelyeket, nem tudom mitsoda gúnyolástól óltalmazva, úgy emlitti, mint nem igen éles elméjűeket; 's pedig egyik esmért fő tulajdonsága a' Székelynek épen az elmésség, úgy hogy a' Székely társalkodás, és beszélgetés tüzről pattant elevenségének nem sok párját lehet találni. Azután azt állítja Birálóm, hogy *a' felhozott vámak nem épen tsak tsaláson állanak.* — Hát tsaláson is? hogy jö-ki ez talám abból hogy Lackó sokalja a' vámot? jól meggondolta-é a' Biráló, mit írt? Végre a' Társalkodó fő célját említve, a' *sokkal számosabb mívelt és értelmes olvasókra* való ügyelést ajánlja a' redactionnak. Van szerentsém a' N. Társ. olvasóji 's nem olvasóji közzül több mívelteket esmérni; de hogy nálunk; még most; a' *közönség olvasáshoz szoktatására* szükség ne volna, azt helyben hagyni hazám² szeretete nem engedi. Míg öt milliónyi Magyar között legalább is ötven magyar folyó írás kapva el nem kél; addig nem igen állithattjuk, hogy szereti olvasni a' nagy közönség, 's pedig épen ennek volna szüksége az olvasás által való mívelődésre. — Orthographiai, és nyelvbéli hiba; még olyan is, a' mit a' Biráló ki nem tett, 's talám nem is vett észre, igaz hogy van Lackóban, de nem az én helybe hagyásomból, hanem oly okból, melyet itt előadni unalmat okozó volna. Ez okból esett a' Biráló által kitett hibáknak

is egy része; de csak egy része, mert nem mind hiba az, a' mit a' Bíráló annak vélt. Egy felsőbb, 's egy alsóbb írás módja van a' Magyaroknak is. Midőn, a' felvett tárgy úgy kívánván, a' felsőbbet használjuk, akkor igen is megtartani való, a' *ba*, *be*, és *ban*, *ben*-re nézve, a' Bíráló által érintett regula; de az alsóbb írás módjától, melyen kellett írni Lackót, nem lehet ezt állítani átáljában. Ez közel jár a' mindennapi társalkodási nyelvhez, melyben ezen kérdésre, *hol a' pénze?* maga a' Bíráló sem azt felelné: *'sebemben*, hanem: *a' 'sebembe*; sőt nem csak közel jár, de néha öszsze is olvad vele: ezért; itt csak némelykor tartjuk-meg a' fennebbi régulat. Ha Gecő-Balást, vagy Lackót *midőn, mivel hogy és ban, ben*-ekkel beszéltek, sőt ha magába az elbeszélésbe is, ilyeket rakunk vala; épen annak veszett volna el egy része, a' miről írja a' Bíráló hogy teccet, a' természeti stylusnak. Ha szorossan akarjuk venni a' dolgot: *kunyhóba és palotába* helyett jobb (a' mint nállam lévő eredeti kéziratomban is vagyon) *kunyhóban és palotában*, minthogy itt néhány rendetske, mintegy kívül lép az elbeszélés körén, 's felsőbb hangon szóll; de a' többi *ba*, *be* nem hiba Lackóban. Történik az is, hogy a' *mostanában, annakutánna, ban, ben*-eket, éppen szántsándékkal használjuk, az alsóbb írásmódjában, sőt vigyázva még szaporítani is igyekszünk őket: ilyen eset volna p. o. az, midőn víg-játékban, egy a' curialis stylus-

nál semmi egyébhez nem értő, 's attól tsont-
 jáig által-ázott hivatalbelit, vagy egy pe-
 dant tudóst beszéltenénk. — Az egygyes *C*
 betűnek, melynek nem változtatására a' re-
 dactio is meg vólt kérve, a' kettős *tz* és *cz*
 helyett való használásában tzélm vólt, az
 író és olvasó közönségnek eszébe-juttatni,
 hogy a' mint régebben p. o. az *ew* helyett
 az *ö-t*, nem olyan régen a' *zs* helyett a' 's-t
 elkezdettük fogadni; úgy a' *tz* és *cz* helyett
 is talám jó volna a' *c-t* venni bé, mint a'
 mi, ha csak valamivel is még egyszerűbbé
 tenné irásunkat, minden kár nélkül. Nem ér-
 tem hogy emlegetheti a' *tripust*, 's hogy ne-
 vezheti *despotismusnak* tselekedetemet épen
 az, a' ki oly fenhargon tilalmazást gyakoról,
 épen ezen tárgyban. Azért, hogy a' deák
 nyelvben csak a' három féle *e*, és két féle
i előtt olvastatik a' *c* úgy, mint a' magyar
tz vagy *cz*; ugyan miért ne lehetne magya-
 rúl mindenkor *tz* vagy *cz*-nek olvasni? Ha
 a' deák betűknek nyelvünkben való kiolva-
 sása, a' nálunk most szokásban lévő deákúl
 olvasás regulájitól függene; úgy *Mihályi*
Gergelyt p. o. *Mihálii Gergelinek* kellene
 olvasnunk. Hogy most nincs szokásban az egy-
 gyes *c* nálunk az igaz: de hiszem most még
 az a' szokás sem köz minden tudományos
 Bírálókkal, hogy mérséklett szelid hangan
 bíráljanak; mégis szabad reménylenünk, hogy
 ez más képen lesz, 's hogy légyen, óhajta-
 nunk is szabad. A' sem helyes ok a' *c* bé-
 vétele ellen, hogy nem *nagy tekintetű clas-*

sicus író, hanem olyan javasolja, a' ki most köszönti legelsőbbben (a' miben azonban tsalatkozik a' Bíráló) az olvasó közönséget; mert, a' mint legalább én hiszem, a' javasolt dolgot magát, nem a' javaslot kell nézni, és ezért, nevem' kijelentésére is épen úgy nincs szükség, mint a' Bírálóéra. — Hanem itéljen, 's határozzon peres c-nk dolgában az író, és olvasó közönség, úgy abban is, Laskó illik-é a' N. Társalkodóba inkább, vagy a' szabad Magyar bírálása?

Még egy szó. — Sok féle pálya áll előttünk nyílván, 's a' pálya megfutása mindennek meg van engedve; de gyalázat legyen annak fején, ki a' futásban az által igyekszik első lenni, hogy mást erőszakkal, vagy alattomos mesterséggel hátrataszít. Haladjon ki-ki maga erején, 's az legyen nyertes, kit a' közönség állandólag annak itél: de szabad hazafit, szabad hazafi, gyermeki, vagy szolgálai pirongatással ne illessen; fogjunk inkább barátságos kezet a' nemzetiség elkezdett szép épülete magosra vitelére. Egy, vagy néhány a' legderekkabb sem elégséges e' dologra, mert hozzá sokféle munkás kell; aprót, nagyot használni kell hát, 's a' téglahordót se vesse-meg senki, még a' se, ki szédülés nélkül tudja feltenni a' fedél' gombját. Atyha. Decemberben 1831.

A. L.

Szabad Székely.

A. Bírálásról.

Leibnitz azt mondá magáról hogy senki sem bír kevesebb bírálási talentummal mint ő; különös, azt mondá: hogy nekem majd minden tetszik a' mit olvasok. Midőn tudom mely különböző oldalról szoktak egy dolgot felvenni, olvasás közben az jut eszembe a' mivel az Írót menteni lehet, ritka dolog az hogy nekem az olvasás közben valami éppen ne tessen, jóllehet az természetes hogy egyiknek egy másnak más tessen inkább. — Hijában már természetem, hogy mindenben azt keresem-fel, 's jegyzem-meg örömeztőbb a' mi dicséretet nem pedig a' mi gyalázást érdemel.

* * *

BCU Cluj - Central University Library Cluj

K ö n y v E s m e r t e t é s.

A' közelebb elenyészet esztendő utolsó hónapjában jelent-meg N. Enyeden, most Enyedi Professor Csorja Ferencznek ilyen című Könyve: *A' Vékfildi Pap, Egy történet* mely Goldsmith után Anglusból vagyon fordítva.

Goldsmith az elmúlt századnak egyik nevezetes Írója volt az Anglusoknál, 's több munkájival tette magát a' tudós világ előtt esmeretessé. Ezek között való a' Vékfildi Pap, mely az Anglus eredetiségnek egy remek műve. Az Író nem csak nemzete előtt, hanem az idegenek előtt is nagy kedvességet nyert vele. A' Francziák Stereotyp kiadásra becsülték, a' Németek az eredeti nyelven és fordításban is többször kiadták.

A' fő személy ezen munkában, a' ki-
nek a' háza népében a' történet esik, és a'
ki azt maga beszéllé elé, az Angliai Vallás-
nak egy Papja, a' ki itt egy szeretettel te-
lyes édes Atyának, egy hív férjnek és egy
tiszta erkölcsessel bíró, kötelessége mellett e-
gyenes lélekkel buzgolkodó Egyházi szolgál-
nak karakterében van leírva. Ártatlan be-
szélgetései telyesek szelid, oktatással, a' nyo-
moruságok és szenvedések között való férj-
fiui állhatatossággal és a' Gondviselés josága-
ba vetett erős bizodalommal. A' virtus szép-
ségét, az igazság szeretetét és a' becsületes
magaviseletet soha szemei elől el nem vesz-
ti, hanem kívánja azokat gyermekei szíveik-
be csepegtetni és azokba meggyökereztetni.

Ezt a' becses könyvet még soha csak
magyarul értő Közönségünk nem áta. A'
Fordító tehát ezen könyvet; hogy azt a'
gyönyörüséget Hazája fijaival is megosztha-
ssa, melyet ezen könyvnek fordítása alatt
számtalanszor érzett; hogy az Anglus gon-
dolkodás és könnyen folyó elő-adás módot,
a' mostani feszes Írók megszégyenítésére,
megesmértesse; és hogy olvasni szerető kö-
zönségünknek egy hasznoson gyönyörködtető
könyvet adjon kezébe, 's azzal a' nemzeti lite-
raturát gyarapítsa; a' maga költségén kiadta.

Ha valakik, mint a' nemzeti nyelvnek
szeretőji és pártfogóji, 's abban az igyekezet-
nek megjutalmaztatóji, ezen becses Köny-
vet megesmerni, magok használni, vagy gyer-
mekeikkel használtatni kívánnák, méltóztas-

sanak és ne terheltesse nek N. Enyeden a' Fordítónál kívánságokat kijenteni. Bár a' magyar földön az magyarul annyi házakhoz mehetne bé, a' mennyi házaknál a' Németeknél az eredeti nyelven betsben tartatik!! Az egész Könyv szép betűkkel és elég tömötten nyomtatva 291 lapot foglal, magába. Szép papirosson tsinos tábla borítékkal egynek az árra egy 1 Rf. 15 xr. Valtóban.

L é l e k J e l e n l é t.

Remetéről a' Tisztartó egy leányt a' közel lévő bányavárosra Gölnitzre küldé pénzzel. A' falun kívül ez egy emberrel találkozáván ennek kérdésére — hova menne? felelé: „Gölnitzbe viszek 200 forintokat.“ A' leány azon ajánlást hogy útnának együtt örömmel fogadta. Az út egy erdőn menvén keresztül, az ember tanácsára abba egy ösvényre fogtak, 's kevés időre egy fen hagyott banya meredek omladékára akadtak, a' mikor is az ember menydörgös hangon a' leánynak mondá: „Itt van a' sírod add ide a' pénzt.“ A' leány reszketve a' pénzt által adván életéért könyörög, az parancsolja vetkezzen-le, a' leány engedelmeskedvén egy ingbe álla előtte, ki is parancsolá hogy ingét is vesse-le; a' leány letérdepelve égre fogott kézzel kéri forduljon-el tőle míg ingét leveti; az ember elfordul; a' leány felugrik 's hátulról az irtozatos méjségbe taszítja. — A' gonosztévőt a' méjségben azután megtalálták, 's körülmég három félig-rothadt holttestet is.